

**Driemaandelijks berichtenblad
van de heemkundige kring**

HET LAND VAN NEVELE

Landegem - Vistoes der Kerk.

Puinen van de kerk van Landegem in 1918.

**Driemaandelijks berichtenblad
van de heemkundige kring**

HET LAND VAN NEVELE

SEPTEMBER 1975 JAARGANG VI AFLEVERING 3

Verantwoordelijke uitgever : J. LUYSSAERT

Veldestraat 8

9841 MERENDREE

De Heemkundige Kring "Het Land van Nevele" heeft als werkgebied de gemeenten Bachte-Maria-Leerne, Hansbeke, Landegem, Lotenhulle, Meigem, Merendree, Nevele, Poeke, Poesele, St.-Martens-Leerne, Vinkt, Vosselare en Zeveren-Deinze.

De vereniging streeft ernaar de studie van ons heem te bevorderen, de resultaten ervan te publiceren en actief bij te dragen tot de bescherming en het beheer van ons leefmilieu. Daartoe organiseert zij geregeld voordrachten, dia- en filmvoorstellingen, tentoonstellingen, uitstappen en wandelingen. Alle leden worden op die manifestaties uitgenodigd en kunnen er gratis aan deelnemen.

Het jaarlijks te betalen lidgeld bedraagt 200 fr. (gewoon lid) of 500 fr. (erelid) en kan overgeschreven worden op 000-0627981-03 van "Het Land van Nevele", Vosselarestraat 16, 9840 Landegem.

Bijdragen voor het Berichtenblad en andere briefwisseling dienen te worden toegestuurd aan
J. LUYSSAERT, Veldestraat nr. 8, 9841 Merendree.

HET LAND EN DE HEREN VAN NEVELE IN EEN NOTEDOP

Het Land van Nevele was tot aan de Franse revolutie een van de belangrijkste heerlijkheden gelegen in de Oudburg van Gent. Een heerlijkheid was een gebied, soms klein, maar soms ook uitgestrekt, waarvan het bestuur en ook de rechtspraak in handen waren van een zogenaamde heer, meestal maar niet noodzakelijk een man van adel, die als heer echter overheidsgezag bezat en dus in zijn heerlijkheid een soort vorst in miniatuur was (1). Van in de middeleeuwen en tot aan het einde van de 18de eeuw was een groot gedeelte van het Vlaamse platteland in ontelbare heerlijkheden verdeeld, maar het Land van Nevele was een van de grootste van die gebieden en de heren van Nevele genoten in het graafschap Vlaanderen gedurende eeuwen een aanzien en een prestige dat slechts weinig andere heren konden evenaren.

De historicus van het Land van Nevele is eigenlijk de heer Raf Van den Abeele, burgemeester van Sint-Martens-Latem, die zich tijdens zijn studies aan

(1) Over de heerlijkheden in het algemeen : J. VAN ROMPAEY, *De heerlijkheid als heem van onze voorouders*, in *Ons Heem*, jg. 29 (1975), p. 125-135.

de Rijksuniversiteit te Gent over het Land van Nevele boog en er nadien verschillende aspecten van belichtte. In 1949 publiceerde hij een korte studie over de "vrijheid" van Nevele (2) en in 1951 een artikel over de heerlijkheid en het Land van Nevele (3). Hieruit blijkt dat negen dorpen volledig binnen het land van Nevele gelegen waren, nl. Nevele zelf, Vosselare, Meigem, Vinkt, Sint-Martens-Leerne, Sinte-Maria-Leerne, Lotenhulle, Zeveren en Poesele. Vier andere dorpen behoorden gedeeltelijk tot het land van Nevele, nl. Landegem, Drongen, Deurle en Sint-Martens-Latem. Het grondgebied van Landegem was verdeeld over niet minder dan vier heerlijkheden en enkel het westelijk gedeelte met het dorpscentrum lag in het land van Nevele, terwijl de rest ingenomen werd door de heerlijkheden van het Vlaanderse op Baarlevelde, Sint-Baafs en Vinderhoute-Merendree. Van Drongen behoorde enkel

(2) R. VAN DEN ABEELE, *De "Vrijheid van Nevele". Bijdrage tot de vroegste geschiedenis van het "Land van Nevele"*, in *Bijdragen tot de geschiedenis der stad Deinze*, XVI (1949), p. 151-166.

(3) R. VAN DEN ABEELE, *Over de Heerlijkheid en het Land van Nevele*, in *Bijdragen tot de geschiedenis der stad Deinze*, XVIII (1951), p. 95-117.

de wijk Noorthoute of Baarle-Drongen tot het Land van Nevele, van Deurle enkel de noordelijke helft met het dorpscentrum en van Sint-Martens-Latem ten slotte enkel de wijk Brakel (4). Te Latem en Deurle hadden de heren van Nevele een groot jachtterrein of warande, ongeveer op de plaats waar het huidige golfterrein gelegen is. Merkwaardig is wel dat het dorp Bachte aan de Leie administratief en gerechtelijk niet, maar fiscaal wel tot het Land van Nevele behoorde (5).

Voor Poesele en Vinkt is er bovendien iets bijzonders te signaleren. Poesele was eigenlijk een heerlijkheid op zichzelf met eigen baljuw en schepensbank en daarbij had Poesele nog het statuut van vrijheid, wat betekende dat de inwoners vrijgesteld waren van heerlijke rechten zoals karweien, tienden en beste hoofd. Tot 1284 had Poesele afzonderlijke heren, maar dan kwam de heerlijkheid in het bezit van de heren van Nevele. Toch bleef ze haar eigen identiteit bewaren en behield ze ook haar eigen baljuw en schepensbank. Poesele vormde dus een soort

(4) R. VAN DEN ABEELE, *Heerlijkheid en Land van Nevele*, p. 102.

(5) R. VAN DEN ABEELE, *Heerlijkheid en Land van Nevele*, p. 112. In dit artikel is op p. 103 ook een kaartje van het Land van Nevele te vinden.

enklave in het Land van Nevele en de heren van Nevele hadden er geen heerlijke rechten, evenmin als hun voorgangers.

Vinkt daarentegen behoorde wel volledig tot het Land van Nevele, maar in het midden van de 17de eeuw werd het er tijdelijk van losgemaakt ingevolge een betwisting tussen de erfgenamen van de toenmalige heer *Jean-Baptiste de la Faille*, die twee zonen had maar ook een dochter en de man van deze laatste eiste voor zijn vrouw een stuk van de heerlijkheid Nevele op. Processen hierover gevoerd in 1651 voor de *schepenen van gedeele* van Gent in eerste aanleg, in 1652 voor de *Raad van Vlaanderen* in beroep tegen de schepenen en in 1655 voor de *Grote Raad van Mechelen* in beroep tegen de *Raad van Vlaanderen* gaven de man gelijk en in 1662 werd Vinkt afgescheiden van het Land van Nevele en tot afzonderlijke heerlijkheid verheven. Dit duurde echter niet lang, want reeds in 1673 werd de heerlijkheid Vinkt door de heer van Nevele teruggekocht voor het respectabele bedrag van 27.000 florijnen (6).

(6) D. BERTEN, *Coutumes des seigneuries enclavées dans le Vieuxbourg de Gand*, Brussel 1904, Ville et pays de Nevele, p. 378-382 (Poesele en Vinkt).

BESTUURLIJKE EN GERECHTELIJKE ORGANISATIE.

Om zijn gebied te besturen en er de rechtspraak uit te oefenen beschikte de heer van Nevele over een baljuw, twee schepenbanken en een leenhof. De baljuw was voorzitter, zowel van de twee schepenbanken als van het leenhof en zijn voornaamste taak bestond erin de rechten van zijn heer overal te vrijwaren en de misdadigheid te beteugelen door de delinquenten voor de rechtbanken te vervolgen. De hoofdplaats van het land, Nevele zelf, had het statuut van stad en vrijheid en was zoals verder nog blijken zal, nauwkeurig afgebakend van het omliggende platteland. Voor dit gebied Nevele binnen genoemd, bestond er een aparte schepenbank van 7 schepenen, terwijl bestuur en rechtspraak in het eigenlijke Land van Nevele of *Nevele buiten* verzorgd werden door de tweede schepenbank, die eveneens 7 leden telde. Een van de eigenaardigheden van die vroegere organisatie was nochtans dat de schepenbank van *Nevele buiten* niet bevoegd was voor het hele land van Nevele of voor de 11 parochies die er op Nevele na toe behoorden. Van slechts 6 parochies kan met zekerheid gezegd worden dat ze bestuurd werden door de schepenbank van het Land van Nevele en dit waren dan Meigem, Vinkt, Vosselare, Landegem, Sint-Martens-Leerne en Sinte-Maria-Leerne. Poesele had immers zijn eigen

schepenbank en Lotenhulle werd bestuurd door de schepenbank van de plaatselijke heerlijkheid Audegoede, terwijl het voor Baarle, Bachte, Zeveren niet duidelijk is onder welke schepenbank ze vielen. Enkel nader onderzoek in de archieven van deze parochies kan op dit punt klaarheid brengen.

Het leenhof van het Land van Nevele was een rechtbank, bestaande uit alle vazallen van de heer van Nevele, dus uit alle personen die van hem een of meerdere lenen hielden. Eigenlijk was een leenhof enkel bevoegd om betwistingen tussen de vazallen van een zelfde heer en dus uiteraard leenzaken te behandelen, maar zoals het vaker gebeurde, was ook de bevoegdheid van het leenhof van het Land van Nevele uitgebreid tot de strafrechtspraak in het algemeen en daarbij kwam het leenhof natuurlijk in concurrentie met de schepenbanken. Het spreekt vanzelf dat deze concurrentiële bevoegdheid aanleiding kon geven tot heel wat conflicten tussen de rechtbanken, maar in het algemeen mag men stellen dat het onderzoek in strafzaken, zowel in de Vrijheid als in het eigenlijke Land van Nevele, uitsluitend gedaan werd door het leenhof. De schepenbanken kwamen daar dus niet in tussen, maar voor de uitspraak van de vonnissen was het anders en dient een onderscheid gemaakt tussen de vrijheid en het platteland.

In de Vrijheid van Nevele zetelden leenhof en schepenbank samen, maar enkel voor de berechting van de zware misdrijven, want de overtredingen van politiereglementen en andere lichte misdrijven werden door de schepenbank van de Vrijheid alleen berecht. Voor misdrijven gepleegd op het platteland waren zowel het leenhof als de schepenbank van Nevele buiten bevoegd en dit zowel voor lichte als zware misdrijven, maar leenhof en schepenbank traden daar steeds onafhankelijk van elkaar op en zetelden dus nooit samen (7).

DE HEERLIJKE RECHTEN.

Typisch voor de heerlijkheden was wel dat de inwoners er onderworpen waren aan de zogenaamde heerlijke rechten (8), een bonte reeks van prestaties of betalingen in geld of in natura, die men aan de heer verschuldigd was. Nu dient wel gezegd dat de heerlijkheden ook meestal bewoond werden door zogenaamde horigen of laten, mensen die nog niet de volledige persoonlijke vrijheid verworven hadden en dus nog persoonlijk gebonden waren aan de heer-

(7) D. BERTEN, *a.w.*, p. 384-387.

(8) Een opsomming van de heerlijke rechten van de heren van Nevele uit 1387 is uitgegeven in D. BERTEN, *a.w.*, p. 462-480.

lijkheid en aan hun heer, maar ook de volledig vrije mensen die in de heerlijkheid woonden, waren door hun woonst alleen aan bepaalde heerlijke rechten onderworpen. Vrije mensen moesten echter voor de heer geen karweien opknappen, iets wat laten wel moesten doen en voor de heerlijke Nevele kunnen we bijv. de karweien vermelden die de laten moesten verrichten binnen de twee kasteeldomeinen, het oudste en oorspronkelijk het enige bij de kerk van Nevele gelegen en het andere en jongere te Ooidonk. Laten dienden daar geregeld de mest uit het domein naar het land te voeren, te hooien op het land en het hooi naar de stallen van het kasteel te brengen, brandhout te sprokkelen in de bossen en het te vervoeren naar het kasteel en aan het kasteel zelf de wacht te houden. Dit laatste kan eventueel afgekocht worden daar het betalen van een zogenaamde *wachtpemning*.

Aangezien heerlijkheden steeds op het platteland gelegen waren, waar men bijna uitsluitend aan landbouw deed, zal het niemand verwonderen dat de meeste heerlijke rechten op de landbouwgrond gevestigd waren of geheven werden bij de overgang van die grond op een nieuwe gebruiker. De laten of boeren die de grond bewerkten waren er nooit eigenaar van, maar hielden die in erfelijke cijns of

rente van de heer die de grond bezat. Het eerste en wellicht ook het belangrijkste heerlijk recht op de grond waren dan ook de heerlijke renten, die de laten ieder jaar voor het gebruik van hun cijnsgronden moesten opbrengen. Wanneer een laat stierf, dan vererfde de cijnsgrond wel op zijn erfgenaam, maar die moest dan voor de overname *het recht van doodkoop* betalen, bestaande uit een bijkomende heerlijke rente van een jaar. De nieuwe gebruiker van cijnsgrond kreeg dus gedurende het eerste jaar tweemaal de heerlijke rente te betalen. Laten konden cijnsgronden ook verkopen onder elkaar, maar elke verkoop van cijnsgrond werd belast met het *recht van markgeld* of *wandelkoop*, normaal de 16de penning van de koopprijs en ten laste van de koper. De koper diende echter op zijn beurt het zogenaamde toekomstgeld te betalen voor zijn opvolging in het gebruik van de grond en ook dit heerlijk recht bestond in een bijkomende heerlijke rente van een jaar, zodat ook de koper van cijnsgrond gedurende het eerste jaar een dubbele heerlijke rente betaalde.

Vermits ze geen gronden of huizen in private eigendom bezaten, bestond de nalatenschap van laten uitsluitend uit roerende goederen en het was een algemeen verspreid heerlijk recht dat bij overlijden

van een laat een gedeelte van zijn roerend bezit naar de heer ging. Aanvankelijk was dit gedeelte zelfs de helft en sprak men van *het recht van halve have*, maar op het einde van de middeleeuwen was dit recht reeds algemeen herleid tot *het beste hoofd* of het door de heer te kiezen beste meubel of anderstuk uit de nalatenschap. In rekeningen vindt men daarvoor meestal een bed of een kast, een paard of een koe. Het stuk werd dan eenvoudig geschat en de erfgenamen kochten het terug in. De heerlijke rechten waren algemeen verspreid en dus niet eigen aan de heerlijkheid Nevele, maar toch willen we er nog twee vermelden die typisch waren voor de heer van Nevele, nl. zijn tolrecht en zijn molenrecht.

Het heerlijk tolrecht werd hoofdzakelijk geheven bij de verkoop binnen het Land van Nevele van dieren zoals paarden, varkens en schapen, terwijl het molenrecht "te winde ende te watre", zoals een tekst van 1387 het beschrijft, bestond in de verplichting voor alle inwoners van het Land van Nevele, ook die van de vrijheid, om hun graan te laten malen in een van de daarvoor speciaal gebouwde wind- of watermolens van de heer, gekoppeld aan de verplichting om een deel van het gemalen graan als molenrecht en dus in natura af te staan aan de heer.

DE HEREN VAN NEVELE.

Van in de hoge middeleeuwen tot aan de Franse revolutie is het Land van Nevele zoals alle heerlijkheden achtereenvolgens in het bezit geweest van verschillende adellijke families. De heren van Nevele voerden als wapenschild een rood kruis op een zilveren veld en zolang er zonen waren die hun vader als heer van Nevele konden opvolgen, bleef de heerlijkheid in het bezit van dezelfde familie, maar het volstond dat een heer enkel dochters naliet om de heerlijkheid te zien overgaan in de familie van de echtgenoot van die oudste dochter. Eigenlijk was dan alleen de familienaam nieuw, want de heerlijkheid vererfde op de oudste zoon van de dochter-erfgename en zodoende was er toch een opvolging in rechte, weliswaar vrouwelijke lijn, maar traditioneel spreekt men in dit geval toch van verschillende families.

Tot en met de 12de eeuw is het niet volkomen duidelijk welke familie de heerlijkheid Nevele bezat. Dit komt omdat de familienamen in het algemeen toen nog veelal teruggingen op plaatsnamen en er zijn uit de 12de eeuw wel verschillende personen bekend

die VAN NEVELE heetten (9), maar wie daarvan de heren van Nevele waren is niet meer te achterhalen. Rond 1190 schijnt de heerlijkheid Nevele door het huwelijk van de enige dochter van een zekere WILLEM VAN NEVELE overgegaan te zijn in de familie VAN KORTRIJK en in de volgende generatie ging ze opnieuw door huwelijk van de erfdochter over in de Franstalige familie DE MORTAGNE, die ze verder gedurende de hele 13de en de eerste helf van de 14de eeuw in bezit hield. Een van deze heren uit het huis van MORTAGNE kreeg in 1284 van zijn schoonvader de heerlijkheid Poesele, die sedertdien met de heerlijkheid Nevele verbonden bleef.

In het midden van de 14de eeuw kwam het Land van Nevele door huwelijk van de erfdochter uit het huis van MORTAGNE aan de bekende Vlaamse edelman JAN VAN GISTEL, maar deze bleef kinderloos, zodat de heerlijkheid op het einde van de 14de eeuw in zijlijn overging op het geslacht DE FOSSEUX. Bij het aantreden van JAN, HEER VAN FOSEUX EN VAN NEVELE, die een van de raadsheren van de toenmalige graaf van Vlaanderen FILIPS DE STOUTE was, werd in 1387

(9) Het gedeelte over de heren van Nevele is gebaseerd op F. DE POTTER en J. BROECKAERT, *Geschiedenis van de gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen V*, Gent 1864-1870, Nevele, p. 17-29.

door toedoen van het leenhof van de Oudburg van Gent, waarvan de heerlijkheid Nevele gehouden werd, de oudste officiële beschrijving van de rechten van de heren van Nevele opgemaakt (10) en uit dit document blijkt dat de heer van Nevele toen reeds twee kasteeldomeinen had, het oudste in de onmiddellijke omgeving van de kerk van Nevele en ongeveer 18 bunders groot, naast het meer recente domein van Ooidonk dat toen een oppervlakte had van ongeveer 85 bunders.

Rond het midden van de 15de eeuw trad JOHANNA DE FOSSEUX, de erfdochter van het Land van Nevele, in het huwelijk met JAN, HEER VAN MONTMORENCY en rond 1500 werd de toenmalige heer van Nevele uit het huis MONTMORENCY door huwelijk ook graaf VAN HORN OF HORNE, een klein graafschap in de omgeving van Maastricht. Door deze verbinding van Nevele met Horn is het te verklaren dat wellicht de bekendste heer van Nevele uit de hele reeks, nl. FILIPS DE MONTMORENCY, GRAAF VAN HORN OF HORNE, in 1524 geboren werd in het Land van Nevele, waarschijnlijk op het slot van Ooidonk. Samen met de zuivere Vlaming LAMORAAL, GRAAF VAN EGMONT en de beroemde WILLEM VAN ORANJE of WILLEM DE

(10) Zoals reeds gezegd is het document uitgegeven in D. BERTEN, *a.w.*, p. 462-480.

ZWIJGER behoorde FILIPS DE MONTMORENCY tot de invloedrijkste raadsheren van Keizer Karel en zetelde hij zoals de twee anderen in de *Raad van State*, waarin leden van de hoogste adel in de Nederlanden de vorst of de landvoogdes advies gaven inzake het landsbeleid en zodoende een zekere invloed konden uitoefenen op de politiek van de centrale regering. Toen na de beeldenstorm van 1566 de HERTOG VAN ALVA door FILIPS II als goeverneur naar de Nederlanden gezonden werd, was de GRAAF VAN HORN samen met de GRAAF VAN EGMONT een van de eerste slachtoffers van Alva's politiek, want op 5 juni 1568 werden ze beiden op een schavot, opgesteld op de Grote Markt te Brussel, onthoofd. EGMONT en HORN waren nochtans geen landverraders en beiden wensten ze koning Filips trouw te dienen, maar Alva zag het zo niet en om indruk te maken op de bevolking liet hij twee van de hoogstgeplaatste edelen uit de Nederlanden ongenadig onthoofden...

De dood van de GRAAF VAN HORN bracht meteen de verbeurdverklaring mee van het Land van Nevele, maar na enige tijd werd de heerlijkheid aan de erfgenamen van de ongelukkige graaf teruggegeven en uiteindelijk verkochten de erfgenamen de heerlijkheid in 1592 aan MAARTEN DE LA FAILLE, een Antwerps koopman, die dank zij de grote bloei van de

Scheldestad als wereldhaven in de 16de eeuw fortuin gemaakt had en die volgens de gewoonte van die tijd een deel van zijn fortuin in landgoederen omzette. Zijn zoon Jan werd in 1623 in de adelstand verheven en in de tweede helft van de 17de eeuw werd ook de heerlijkheid Nevele verheven tot *baronie*, zodat de DE LA FAILLE'S tot aan de Franse revolutie met de titel van *baron van Nevele* over het land regeerden als vorsten in miniatuur.

NEVELE STAD EN VRIJHEID.

Het dorp Nevele was van oudsher het centrum van de hele heerlijkheid, maar aanvankelijk moesten de bewoners van het dorp zich in dezelfde juridische toestand bevonden hebben als de bewoners van het platteland rondom, d.w.z. dat de dorpsbewoners net zoals alle inwoners van de heerlijkheid laten waren van de heer van Nevele en dat ze bijgevolg aan alle heerlijke rechten onderworpen waren. In deze toestand is verandering gekomen op het ogenblik dat de heer aan de inwoners van het dorp een bevoorrecht statuut gegeven heeft, zodat het centrum van de heerlijkheid verheven werd tot *stad en vrijheid*. Een *stad* en een *vrijheid* was in de middeleeuwen niet hetzelfde. *Vrijheden* noemde men die gebieden waarvan de inwoners van hun heer bepaalde vrijhe-

den gekregen hadden, bijv. vrijstelling van heerlijke rechten, en de erkenning van een vrijheid gebeurde schriftelijk door de verlening van een zogenaamde vrijheidskeure, die men als de stichtingsakte van de vrijheid mag beschouwen. Een *stad* daarentegen was een vrijwel autonoom gebied, waarin de vorst- of de lokale heer waar de stad zich uit een heerlijkheid ontwikkeld had praktisch niets meer te vertellen had. Het begrip *stad* slaat nu op een grote agglomeratie, maar in de middeleeuwen werden ook heel wat kleinere en zelfs heel kleine agglomeraties tot *stad* verheven door de verlening van wat men dan een stadskeure noemt. Aan het statuut van stad was meer autonomie verbonden dan aan dit van vrijheid, maar zowel *steden* als *vrijheden* hadden hun eigen schepensbanken om het bestuur en de rechtspraak uit te oefenen.

Nu kon een gebied ofwel *stad*, ofwel *vrijheid* zijn, want de twee begrippen hadden een andere inhoud en waren helemaal niet aan elkaar gekoppeld. Grote centra zoals Gent, Brugge en Ieper waren eenvoudig stad en genoten dus het ruimste zelfbestuur, terwijl kleine centra zoals Herzele en Zottegem gewone vrijheden waren, die het met veel minder autonomie moesten stellen. Sommige vrijheden konden nochtans uitgroeien tot stad en bepaalde plaatsen konden ook

onmiddellijk tot stad en vrijheid verheven worden, zodat in deze gevallen de twee begrippen dan uiteindelijk wel samenvielen.

Nevele was dus zulke stad en vrijheid, maar wanneer en hoe Nevele dit statuut verkreeg, is bij gebrek aan historische bronnen daarover niet meer te achterhalen, omdat de Nevelse vrijheidskeure of stadskeure niet bewaard is. Het oudste bewaarde zegel van de schepenen van de vrijheid dateert nochtans van 1316 en naar alle waarschijnlijkheid bestond de vrijheid ook reeds in 1284 (11). Voortgaande op wat geweten is voor andere plaatsen in het graafschap Vlaanderen mogen we aannemen dat Nevele in de loop van de 13de eeuw tot vrijheid en dan tot stad of in één keer tot *stad en vrijheid* verheven werd.

Het voornaamste voorrecht van de inwoners van *de stad en vrijheid* Nevele was wel dat ze persoonlijk vrij waren tegenover de heer en bijgevolg waren ze niet onderworpen aan de meeste heerlijke rechten, maar wel aan het *tol- en molenrecht*, omdat deze rechten een algemene gelding hadden. Wie binnen de vrijheid woonde werd berecht door de schepenen van de vrijheid en slechts voor de zwaarste misdrijven

(11) Tot dit besluit kwam R. VAN DEN ABEELE,
De "Vrijheid van Nevele", p. 154.

dienden deze schepenen een beroep te doen op het leenhof van de heer.

Natuurlijk was het van het grootste belang het grondgebied van de vrijheid af te bakenen van het omliggende platteland en op de 5 wegen die vanuit de vrijheid naar het platteland leidden waren dan ook op de grens van de vrijheid houten en later ijzeren hekken geplaatst, die normaal gesloten waren. Wie ze opende om er met dieren of met paard en kar door te gaan, moest ze achter zich terug sluiten, want permanent openstaande hekken hadden vanzelfsprekend geen zin. Deze hekken zijn al lang volledig verdwenen, maar hun ligging is bekend (12). Het enige wat daar nu nog van overblijft is de herbergnaam "Het ijzeren Eikje", een vervorming van "Het ijzeren Hekje", omdat de herberg inderdaad gelegen was even buiten het hek "*an den Leghelaere*" op de weg die van Nevele over Vosselare en Drongen naar Gent leidt.

Prof. Dr. Jan VAN ROMPAEY.

(12) Zie R. VAN DEN ABEELE, *De "Vrijheid van Nevele"*, p. 160-161.

EEN 16de EEUWSE DUIVENTOREN TE HANSBEKE

In een bijdrage van O.S. DE PRAET *Duiventorens in Oost-Vlaanderen* verschenen in *Oostvlaamse Zanten*, jg. 41 (1966) nrs. 3, 4, 5 vindt men een beknopte studie over het ontstaan en de geschiedenis van de duiventorens in ons land.

Gedurende de periode van het leenroerig tijdperk en in de daaropvolgende eeuwen was het houden van duiven een voorrecht van edellieden, abdijen en kloosters.

Men kweekte duiven omwille van hun smakelijk vlees. Deze duivenkweek vormde, samen met *de vogelrie*, *de visserie* en *de zwanerie*, een belangrijk onderdeel van de voedselvoorziening voor de rijke tafels van de edellieden.

De kasteelheren bouwden speciale torens met duiventillen waarin honderden koppels konden nestelen, broeden en kweken. Op de toren werd niet gevoederd, tenzij tijdens zeer strenge wintermaanden, zodat de duiven voeder zochten op de omliggende akkers van de pachters, die dit stilzwijgend moesten gedogen.

De duiventorens werden aanvankelijk in hout vervaardigd doch later met bakstenen gebouwd. Men treft ze

nog aan op of rond kasteeldomeinen en op oude boerderijen die aan abdijen of kasteelheren toebeho(o)r(d)en.

Op het oude pachthof palend aan het grafelijk domein aan de zuidkant van de Veldstraat te Hansbeke, staat achteraan op het erf nog een dergelijke dui-ventoren.

Het vierkantige gebouw van middelmatige hoogte is opgetrokken in baksteen en heeft als basisafmetingen 3,50 m. bij 3,50 m.

Het zadeldak ligt ingesloten tussen twee trapvormige puntgevels ; iedere trapgevel bezit tweemaal vier trappen en een bovenste trap, die elk door een platte natuursteen afgedekt zijn.

In de oostgevel bevinden zich ter hoogte van de derde trap drie kleine openingen in driehoekstand ; onder deze vlieggaten ligt een sterk afgebrokkelde loopplaat die rust op vier consoles in mergelsteen.

De westgevel bevat op dezelfde hoogte een horizontale rij van vijf vluchtgaten voorzien van een eveneens op consoles liggende loopplaat.

De ingang deur tot de gelijkvloerse ruimte, die thans als fornuiskot dient, bevindt zich in de noordgevel gericht naar de boerenwoning.

Een booggewelf scheidt dit braskot en de bovenliggende duivenkluis die men met een ladder aan de buitenzijde langs een laag deurtje van 1,25 m hoogte bij 0,70 m breedte kan bereiken.

De kluis bevat 120 uitspringende woonnissen die in baksteen tegen de zijwanden gemetseld zijn.

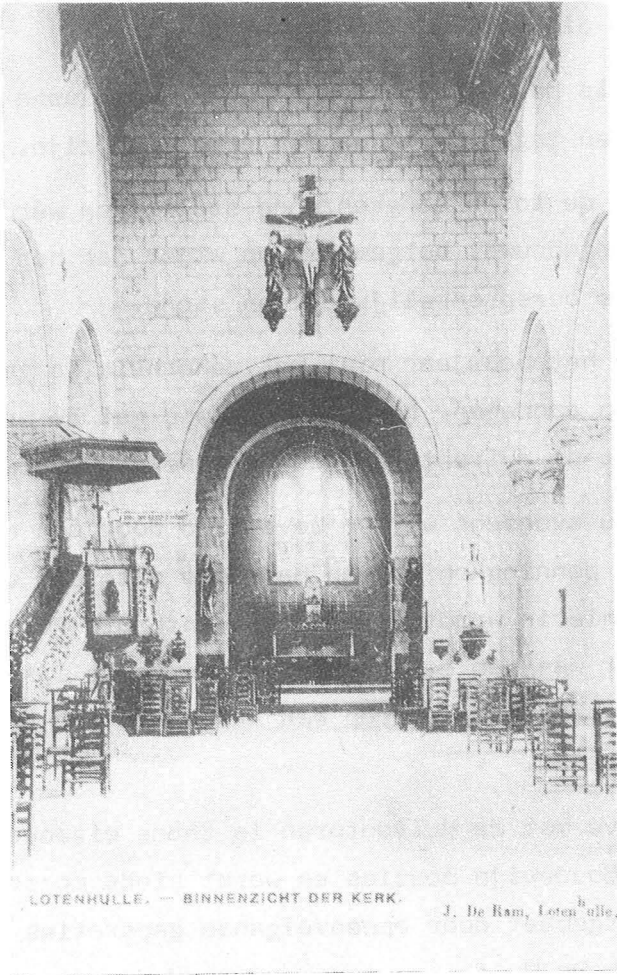
De aan de toren aangrenzende stallingen werden later aangebouwd, hetgeen er op wijst dat het duivenhuis oorspronkelijk alleen stond.

Hoewel het bouwjaar niet met zekerheid is gekend mag men aannemen, rekening houdend met de bouwwijze, dat de duiventoren van de 16de eeuw dateert.

Dit zou eveneens worden bevestigd door een notitie in het penningkohier van Hansbeke daterend van 1571, hierin wordt vermeld dat Anthonis De Meye(re) pachter was van een pachtgoed, vermoedelijk gelegen in de *Veltstrate* waarop *een huzynghen met een duvekeete* stond.

De hoeve met de duiventoren is thans eigendom van Graaf Boudewijn Bousies en wordt sinds mensenheugenis uitgebaat door opeenvolgende generaties van de familie De Wulf.

Berten MARTENS
De Pinte.

LOTENHULLE. — BINNENZICHT DER KERK.

J. De Ram, Loten^hulle.

KERK VAN LOTENHULLE

De kerk is toegewijd aan het H. Kruis en is in Romaanse stijl opgetrokken. Zij bestaat uit een middenbeuk, twee zijbeuken en een kruisbeuk. Zij is voor een groot gedeelte in veldsteen gebouwd. De kerk heeft een lengte van 35,17 m en is 21 m breed.

In het midden verheft zich een achthoekige toren, dezelfde als die van Grammene en Gottem. Elke zijde van de toren bezit een driepuntig venster, waaronder een band van witte steen loopt. Binnen de kerk rust de toren op vier zware, rechte voeten die een gelijk aantal driepuntbogen uitmaken. Links en rechts van het koor bevinden zich twee buitengewoon wijde arcades die toegang verlenen tot de zijaltaren. In de loop van de eeuwen werden aan de kerk herhaaldelijk verbouwingen en veranderingen uitgevoerd.

Zo werd in de middenbeuk een stenen gewelf gestoken. De zijvensters werden vergroot, de open galerij verdween en één dak werd over de drie beuken gelegd. Deze veranderingen hadden de zijdelingse druk van de gewelven zo vergroot, dat de muren opgeduwd werden. Verbouwing was dus noodzakelijk.

Ook het koor, dat in de 12e eeuw werd gebouwd, heeft enkele wijzigingen ondergaan. Doch hier vindt men nog boven het gewelf de oude oorspronkelijke timmering met zeer mooie versieringen en overhangende bogen.

Uit de kerkrekeningen van 1679 vernemen we hoe met de vergroting van de kerk een aanvang werd gemaakt : *"Item betaelt aan de huysvrouw van Gillie Cornelis, calckbrander bij Gent, over de leveringhe van een duyst paveersteen, 13 deelen acht sacken calck ende 300 grooten Armentières steen, al dienende tot 't verhooghen van Onse Lieve Vrouwe ende 't H. Cruyschoir, tot maken van den nieuwen steert van Onse L. Vrouwe outaer, ende andere reparatien van dese kercke iii p. zi s. gr."*. De andere vergroting werd in 1757 uitgevoerd.

De drie altaren dagtekenen van 1841, in welk jaar de vloer gelegd werd en een nieuwe sacristie gebouwd werd. In het koor, boven het hoofdaltaar, hing vroeger een onbelangrijk schilderij dat St.-Helena met het H. Kruis voorstelde, daarnaast twee houten beelden van dezelfde heilige en van keizer Constantijn.

Het linker zijaltaar is toegewijd aan O.L.-Vrouw, vroeger stond de doopvont bij dit altaar. De doop-

vont bevindt zich nu achteraan in de kerk.

Het rechter zijaltaar is toegewijd aan het H. Kruis. In deze kerk treffen we twee eiken biechtstoelen en een predikstoel aan die het jaartal 1710 dragen. De huidige ijzeren communiebank vervangt een mooie gebeeldhouwde in hout. Voor de verlenging van die oude communiebank en voor enkele andere karweien, werd aan Jan Andries uit Brugge in 1879 de som van 12 pond 16 schellingen grote betaald. Eén van de klokken draagt volgend opschrift : *"Mildaedigheid der parochiaenen van Lootenhulle ten jaere 1810. Jacobus Dumery me fecit Brugie"*.

Vroeger lag in deze kerk, ten zuiden naast het koor, de afbeelding van Jan van der Eecke, zoon van Wouter, in harnas, de helm op het hoofd en met een groot schild en wapenrok. Het opschrift op de tombe was echter reeds bij het begin van de 17de eeuw uitgesleten. Vooraan in de kerk lag de afbeelding van Jan van den Steene, heer van Vormezele, overleden op St.-Pietersdag in februari 1355. Naast hem lag zijn echtgenote Margareta van der Eecke, overleden in 1300. Ook het opschrift van dit zerk was reeds in het begin van de 17de eeuw onleesbaar geworden.

De kerk bezit een gedreven, zilveren wierookschelp in de vorm van een walvis, waarop te lezen staat : *"Wij schincken dezen offer uyt gunst jongmans alte-gaer tot Lootenhulle oock aen den waeren dienst van Gods autaer. 1776"*.

De toeloop tot het H. Kruis, waarvan een relikwie in deze kerk berust, bestond hier reeds in het begin van de 15de eeuw. De broederschap van het H. Kruis werd opgericht door de bisschop van Gent in 1658 ; zij werd vernieuwd in 1739 en nog eens in 1829. Daarnaast bestaan nog de broederschappen van het H. Hart en van de H. Barbara. Over deze laatste heilige werd in 1659 bij J. Rousseau-Warrie te Gent een boekje gedrukt met als titel : *Regelen van het broederschap van de heilige maagd en martelares Barbara, bijzondere patrones voor eene goede dood te bekomen, kanonieklijk opgereggt in de succursale kerk van het H. Kruis tot Lootenhulle, den 8 December 1840.*

De maagdekes die in de ommevang gingen, kregen in de 17de eeuw elk een koek van een halve stuiver.

Het patronaat over de kerk werd uitgeoefend door het kapittel van Doornik. Naast dit kapittel, waren het hospitaal van St.-Jan te Rijsel, de heer De Kerf uit Brugge en de pastoor van de parochie

in het begin van de 18de eeuw tiendenheffers. De opbrengst van de pastoor bedroeg ongeveer 100 pond Vlaams. De onderpastoor, die in 1710 reeds aangesteld was, ontving van het genoemde kapittel elk jaar 40 pond en de koster 8 pond. De koster werd aangesteld door de baron van Nevele, hoewel de pastoor beweerde het recht daartoe te hebben :
"Ende ooc es men schuldich te gevens de costerie van Loo, als zij vacheert, bij rade van mijne heere van Nevele, vanden prochiepape ende vanden goeden lieden vander prochie".

De pastorij van Lotenhulle moet omweld geweest zijn of grote vijvers gehad hebben, want in een bijvoegsel van de "Gazette van Gend" van 2 juli 1789 lezen we in een aankondiging dat er bij de pastoor van Lotenhulle ongeveer 200 schone karpers te koop waren.

In 1710 had Lotenhulle 700 communicanten.

L. DE ROO

Lotenhulle

HET BURGEMEESTERSCHAP VAN LEONCE MULLE de
TERSCHUEREN

In het vorige nummer van ons Berichtenblad verscheen onder deze titel een merkwaardig artikel van dhr. J. VAN DE CASTEELE. Daar dat nummer van ons Berichtenblad met grote haast en onder nogal moeilijke technische omstandigheden werd samengesteld slopen een aantal fouten in de bijdrage van dhr. J. VAN DE CASTEELE, zelfs viel een volledige Bijlage weg.

De auteur was zo vriendelijk ons een lijst met aanvullingen en verbeteringen op te sturen.

Op p. 55, 7e regel, wordt verwezen naar bijlage VII die weggevallen is.

Hier volgt nu de tekst van die bijlage :

BIJLAGE VII.

Nevele, 1e 28 oct. 1882.

Chère Mademoiselle,

Aussitôt que j'ai appris qu'un banquet vous était offert par le Willems-Fonds et qu'on se proposait de vous décerner une récompense bien méritée, je me suis empressé d'envoyer ma souscription, comptant bien vous présenter mes félicitations de vive

voix. Mais vous le savez, l'homme propose et ... les événements disposent. Ne voilà-t-il pas, en effet, que c'est ce jour mémorable de demain que notre "Seigneur du village" a choisi pour faire son entrée matrimoniale à NEVELE, escorté de tous ses manants d'en-deça et d'audelà et suivi de tous les attelages racolés de ci, de là.

La foule, paraît-il, sera grande et ma "grandeur" municipale, hélas ! m'attache au rivage, chargé comme je suis de veiller à la sûreté des rues et au calme des esprits.

Veuillez donc, chère Mademoiselle, m'excuser si je ne dispose pas mon hommage à vos pieds et recevoir par écrit les chaleureuses félicitations du trio légendaire.

En attendant le plaisir de vous voir bientôt en ville, nous vous donnons tous une cordiale poignée de main.

A. Schatteman.

(Vertaling van bijlage)

Geachte Mejuffrouw,

Zodra ik vernomen heb dat er een banket door het Willems-Fonds wordt aangeboden en u een welverdiende beloning toegekend, heb ik onmiddellijk ingetekend en gehoopt u persoonlijk te kunnen feliciteren.

Maar u weet dat de mens mikt en ... dat de gebeurtenissen beschikken. En kijk, nu is het die gedenkwaardige dag dat onze "Dorpsheer" heeft uitgekozen om te NEVELE zijn blijde intrede te vieren ter gelegenheid van zijn huwelijk ; hij zal begeleid worden door al zijn lijfeigenen en spannen die hij hier en daar opgetrommeld heeft.

Er zal veel volk komen, naar het schijnt, en mijn gemeentelijke "waardigheid" verplicht me hier te blijven, want ik dien in te staan voor de veiligheid op straat en voor de rust van de gemoederen. Gelieve dus, Geachte Mejuffrouw, mij te ekskuseren, dat ik u niet persoonlijk mijn huldeblijk kan betonen en gelieve schriftelijk de hartelijkste felicitaties van het legendarisch trio in ontvangst te nemen.

...

Op p. 61 ontbreekt bij noot 8 de tekst : Het archief berust in het Rietgaverstede-museum.

Op p. 80 staat er op het origineel pamflet een zetfout : i.p.v. Nevele, 24 Februari 1878, dient het 1879 te zijn.

Op p. 86 ontbreekt de bibliografische verwijzing bij bijlage V :

ENQUETE SCOLAIRE

BRUXELLES, 1881, 5 tomes.

Tome II. NEVELE pp. 245-264.

(voor het Vlaamse landsgedeelte is de tekst tweetaalig).

Op p. 121 is het jaartal in de hoofding, 2e regel, fout : i.p.v. 25 October 1887 dient het 1881 te zijn.

Op p. 122, 3e regel, i.p.v. 1887 dient het 1881 te zijn.

"OPERATIE LANDEGEM"

OCTOBER-NOVEMBER 1918

Bij het doorbladeren van een nummer van een vooroorlogs militair tijdschrift (1) werd onze aandacht plots gaande gemaakt door enkele vertrouwde plaatsnamen en door een titel : "De operatie Landegem". De schrijver, zekere majoor Robert CHARLIER, behandelde er de historiek van de 13de Batterij 7,5 T.R. Het betreft een batterij veldgeschut die pas enkele maanden voor het eindoffensief werd opgericht.

"In die bewogen najaarsdagen van 1918 nam de batterij deel aan de achtervolging van de aftrekkende Duitsers. In de streek van Wingene werd op 18-19 oktober slag geleverd om de vijand te verdrijven welke zich achter de Ringbeek verschanst had. De Duitsers weken, om tenslotte achter het Afleidingskanaal van de Leie een volgende weerstandslinie te betrekken. De Belgische batterij reed rond de middag van de 19de oktober langs het hospicie van Maria-Aalter om tussen Sterrebeek-Biesem stelling te nemen.

(1) "La Belgique Militaire", 69ste jaargang, nr. 1 (1.1.1939).

Op 20 oktober kreeg de batterij bevel zich ter beschikking te houden van het 1ste Jagers. Om 4 uur in de morgen werd het wekken geblazen ; in een druilerige regen wachtte de kolonne tot 8 uur op het sein om te vertrekken. Uiteindelijk dokkerde de artillerie over de hobbelige straatkeien naar de bossen rond de Kranepoel om vandaaruit rond 17 uur naar geschutopstellingen te rijden even buiten Markette. De tegenstand van de Duitsers was niet verminderd, wel integendeel. Dientengevolge was zelfs enige verwarring ontstaan en werden tegenstrijdige orders gegeven bij de Belgen. Aldus had de commandant van de batterij rond 15 uur het bevel gekregen om stelling te nemen op Reibroek, maar toen hij met de verkenners op weg ging om de plaats te onderzoeken, werd hij ter hoogte van Markette verwittigd door een infanterie-officier dat de vijand niet ver af was.

De volgende dag waren de Duitse achterhoeden eveneens geweken achter het Afleidingskanaal, waar ze de overtocht wilden beletten. De Belgische kanonniers namen stelling dichtbij Leegstraat, voor het zicht gedekt door een haag. De schootsrichting van het basisstuk der batterij werd geverifieerd door het afvuren van enkele schrapnells in de richting van de kerktoren van

Landegem en kort daarop werd de torenspits afgeschoten door een stuk van de Groep (mogelijks de 3de Batterie).

Op 22 oktober had de 9de Infanterie Divisie opdracht om het kanaal te trachten bereiken. Onze artilleriegroep moest 14de Linie steunen. De aanval zou om 6.30 u. beginnen, doch wegens moeilijkheden werd de start verschoven.

De manschappen en soldaten waren ondergebracht op een boerderij. Op dat tijdstip van het jaar hingen nog wat appels op de bovenste takken van de bomen. De pachters hadden zich de moeite niet gegeven om ze te plukken, doch de kanonniers lieten zich de kans niet ontgaan. De volgende dag kwam de pachter aan de commandant een papiertje brengen voor betaling van 300 kilo appels !

De Batterij bleef enkele dagen op die plaats en voerde talrijke beschietingen uit. Toen zij op haar beurt bestookt werd, ontplofte een 7,7 cm projectiel onder een stuk, waardoor het omkantelde en buiten dienst geraakte.

De 28ste gingen wij een stelling betrekken dichtbij het kruispunt van Veldekens. Eén sectie voerde beschietingen uit op aanvraag van de infanterie. De manschappen installeerden zich in een verlaten

hoeve waar men sporen vond van het vroeger verblijf aldaar van Duitsers. Het duurde niet lang, of onze mannen verdachten de landbouwer ervan dat hij met de Duitsers had gesympathiseerd en zonder talmen gingen ze over tot een soort rudimentaire rechtspleging door onmiddellijk de achtergebleven kippen en konijnen te likwideren. De dag daarop viel een obus op de hoeve en één van onze jongens werd gekwetst.

DE OPERATIE LANDEGEM.

De 9de Infanteriedivisie ging opnieuw pogen over het kanaal te geraken. Op 30 oktober kreeg onze groep, in steun van een bataljon van het 4de Jagers, opdracht stelling te kiezen tussen de spoorweg Gent-Brugge, de Kozijnbeek en Rho om de infanteristen bij te staan tijdens het overschrijden van het kanaal. In de morgen verkende de commandant van de batterij in gezelschap van de majoor de nieuwe stelling. Tijdens de namiddag werden de paaltjes geslagen op de plaatsen waar de stukken precies moesten komen en in de nacht bracht men er een dagvoorraad munitie naartoe. Dit niettegenstaande de vijand gans de zone hevig bestookte, terwijl onze artillerie zweeg, de enen om hun aanwezigheid niet te verraden, de anderen omdat ze bezig waren van stelling te veranderen.

De volgende dag vertrok de batterij rond 16 uur om haar stelling te betrekken, daar de Duitsers tijdens de dag wat minder de streek beschoten. De commandant die voorop reed, stelde echter vast dat de geschutstelling reeds benomen was door een andere batterij. Onze commandopost, onze verbindingen, alles was reeds ingenomen door deze batterij, onder voorwendsel dat dit hun sector was. Onze kanonnen namen dan maar stelling op een op goed geluk gekozen positie, 1.500 meters van het kanaal. Zulks gebeurde enkele uren vóór de aanval, toen reeds regelmatig brisantgranaten en gasprojectielen neerkwamen in de buurt. De manschappen legden zich te rusten in een gracht en de P.C. werd geïnstalleerd in een hoeve die reeds door obussen getroffen was.

Bij dageraad begonnen wij het voorbereidend vuur. In de P.C. volgde de kapitein angstvallig het verloop van de aanval : als hij slaagt, dan dreigt er geen gevaar doch zo hij mislukt, dan zullen de Duitsers heftig reageren en de hoeve zonder twijfels beschieten. Tijdens de aanval werden de verbindingen verbroken met de majoor, maar weldra kwam het bevel door om het vuur niet verder naar voor te verleggen. Vervolgens kwam een order van de groep om de vuurkadans te verminderen en rond

9 uur in de voormiddag werd het vuren gestaakt, terwijl de reactie van de vijand integendeel inzette. De infanteristen die terugkwamen in onze richting, verklaarden dat ze niet hadden kunnen oversteken daar de passerellen niet waren aangekomen. De officier van de Genie welke hen moest leiden was gewond aan het hoofd en had tijdens de marsch meer dan de helft van zijn mensen verloren, zodat de rest niet tot bij het kanaal was geraakt.

Weldra werd het groepje huizen waarin de commandanten van de batterijen hun P.C. hadden ingericht hevig gebombardeerd door het Duits geschut. Tussen twee salvo's in konden de mannen ergens anders een schuilplaats zoeken en het was maar best zo : toen ze later terugkeerden konden de mannen van de 13de Batterij vaststellen dat de woonst die hun als commandopost diende totaal ineengezakt was door een voltreffer.

Rond 15 uur kregen we opdracht onze oude stelling te bezetten. En tengevolge van een aanval door de Fransen van de 70ste Infanteriedivisie, meer naar het zuiden, ontruimde de vijand de volgende dag de kanaallinie.

Onze groep die sinds 28 september in touw was ge-

weest, kreeg 8 dagen rust in deze streek. De 9de november moesten we van hier verder trekken om aan de Schelde, bij Semmerzake, opnieuw de aanval te steunen".

Tot daar het verhaal van majoor Charlier...

Jacques DE VOS

Gent

KRONIEK

1. Verslagen

- Rosalie Loveling-herdenking op het kasteel van Hansbeke op zondag 1 juni 1975.

In 1875 overleed Rosalie Loveling, de oudste van de beide Nevelse schrijfsters. Het paste dan ook dat feit op waardige wijze te herdenken. Dhr. R. LEENKNECHT (Hansbeke) nam de hele organisatie in handen en hij heeft er iets bijzonders van gemaakt.

Waar kon het beeld van Rosalie Loveling beter worden opgeroepen dan in het aristocratische kader van het kasteel van Hansbeke. In die statige, ruime lokalen en die prachtige tuin kon je je vlug verplaatsen naar de tijd waarin de gezusters Loveling hebben geleefd.

Om 14.30 uur vergaderden de aanwezigen op het stationsplein van Hansbeke waar de wagens werden achtergelaten. Onder de leiding van een stralende R. LEENKNECHT wandelden we langs de Kattewegel en de Lindedreef naar het kasteel. Onze gastheer graaf Boudewijn de BOUSIES-BORLUUT verwelkomde de vele genodigden op de trappen van zijn kasteel.

De feestzaal liep bomvol, zelfs tot in de gangen werden stoelen bijgeschoven om de meer dan honderd aanwezigen een plaatsje te kunnen bezorgen. In zijn openingswoord dankte voorzitter J. LUYSSAERT iedereen die op een of andere manier aan de organisatie had meegewerkt.

Met een zichtbaar enthousiasme sprak toen Prof. Dr. A. van ELSLANDER, hoogleraar aan de Rijksuniversiteit te Gent, de feestrede uit. Hierin belichtte hij Rosalie Loveling als mens en als kunstenaar.

Het was een schitterend idee van de organisator om als illustratie bij de feestrede twee leerlingen, Luc VAN HEIRZEELE en Hans MARTENS gedichtjes van Rosalie Loveling te laten voordragen. In haar beheerst-zachte voordracht wist mevr. Martine LEYNS-LEENKNECHT de aanwezigen te ontroeren en bewees ze dat Rosalie Loveling in onze tijd toch nog iets te vertellen heeft. Dhr. R. LEENKNECHT zelf sloot de herdenkingsplechtigheid af met enkele fragmenten uit de beste novelle van de gevierde schrijfster "Meester Huyghe".

Na het literair gedeelte volgde een *geestrijk* gedeelte. Onze gastheer graaf B. de BOUSIESBORLUUT liet de flessen en flesjes aanrukken.

Van de verkwikkende wandeling door het park van het kasteel maakten enkele aanwezigen gebruik om contacten te leggen die de nacht door ergens in het land van Nevele werden bezegeld.

J.L.

- Zoektocht voor de jeugd.

De uitslag van onze zoektocht werd op zondag 22 juni bekend gemaakt. De belangstelling was opvallend groot, zowel bij de jeugd als bij de ouders : er was zelfs geen enkele afwezige prijswinnaar.

Nadat onze secretaris het doel van deze zoektocht had belicht, gaf hij commentaar over enkele moeilijke vragen en plezante fouten ; vervolgens deed hij voorlezing van de uitslag. Per gemeente had de jury drie winnaars aangeduid. De heer MAEBE uit Lotenhulle, die het hoogste aantal punten bekam, werd natuurlijk de laureaat. Om de 65 winnaars van hun prijzen te voorzien hadden onze bestuursleden de handen vol. Onze voorzitter besloot met hulde te brengen aan alle deelnemers en dankte iedereen om de vele inspanningen die werden gedaan, zowel van de jeugdige winnaars als van de bestuursleden van de heemkundige kring.

G.S.

2. Mededelingen

Op de eerste bestuursvergadering van het werkjaar 1975-1976 hebben de aanwezige bestuursleden het werkprogramma tot einde 1975 samengesteld. Omdat nog enkele contacten worden gelegd met sprekers mag het programma niet als definitief worden beschouwd.

- Op zondag 27 september organiseren we een wandeling met volksspelen naar de Heirenthoek te Landegem, dit ter gelegenheid van Heirenthoekkermis.
- Dhr. J. DE WAELE, stadsmolenaar van Brugge, wordt in oktober naar Meigem uitgenodigd met een voordracht en diamontage over : Windmolens en hun techniek.
- In november wordt een geleide wandeling voorzien door de vallei van de Kale.
- In de loop van december trekken we naar Lotenhulle voor onze winterwandeling.

3. **Varia**

Te Antwerpen werd, dank zij de medewerking van het Stadsbestuur, een grootse tentoonstelling georganiseerd rond het thema : "Vrijen en Trouwen" en dit in volkskundig opzicht.

Niet minder dan 22 Europese landen namen hieraan deel.

Bij deze gelegenheid werd een prachtige, wetenschappelijk verantwoorde catalogus uitgegeven, overvloedig geïllustreerd met kleuren en wit/zwart foto's, 300 blz. dik !

Graag zouden wij al onze leden in de mogelijkheid willen stellen dit prachtig werk, een even leerrijk als aangename initiatie in het domein van de volkskunde, te verwerven.

Daarom biedt het Ministerie van Nationale Opvoeding en Nederlandse Cultuur u deze catalogus, weldra een standaard werk op het gebied van de vergelijkende Europese volkskunde aan tegen den officiële verkoopprijs van 200 fr. Indien de heemkundige kring tien catalogi of meer kan bestellen bedraagt de prijs slechts 150 fr. per stuk.

U kunt de catalogus per briefkaart bestellen bij J. LUYSSAERT, Veldestraat 8, 9841 Merendree.

Wilt u niet betalen tot we u de prijs meedelen.

Na 15 oktober 1975 worden geen bestellingen meer aanvaard.

INHOUD

	<u>Blz.</u>
J. VAN ROMPAEY, Het Land en de heren van Nevele in een notedop.	133
A. MARTENS, Een 16de eeuwse duiventoren te Hansbeke.	151
L. DE ROO, Kerk van Lotenhulle.	154
J. VAN DE CASTEELE, Het burgemeesterschap van Leonce Mulle de Terschueren	160
J. DE VOS, "Operatie Landegem" oktober-november 1918.	164
KRONIEK	171
1. Verslagen.	171
2. Mededelingen.	175
3. Varia.	176
INHOUD.	177

HEEMKUNDIGE KRING "HET LAND VAN NEVELE".

Voorzitter J. LUYSSAERT
Veldestraat 8
9841 MERENDREE.

Ondervoorzitter F. MICHEM
Heerdweg 9
9806 VINKT.

Sekretaris-
Penningmeester G. SCHAECK
Vosselarestraat 16
9840 LANDEGEM.
P.R. 000-0627981-03

Archivaris J. VANDEVELDE
Stationsstraat 113
9840 LANDEGEM.

Redaktie-
sekretaris J. LUYSSAERT
Veldestraat 8
9841 MERENDREE.

Bestuursleden : A. BAUWENS, Meigem
I. BUYSSE, Poeke
L. DE ROO, Lotenhulle
D. D'HOOGHE, Nevele
R. LEENKNECHT, Hansbeke
M. LOOTENS, St.-Martens-
Leerne
A. MARTENS, De Pinte
M. MICHIELS, Vosselare
J. TAELEDMAN, Landegem

Verantwoordelijke uitgever :

J. LUYSSAERT
Veldestraat 8
9841 MERENDREE.